

Tantárgy:	Magyar irodalom
------------------	------------------------

Évfolyam:	10.
------------------	------------

Időkeret:	3	óra/hét	108	óra/év
------------------	----------	----------------	------------	---------------

TANULÁSI EREDMÉNYEK A 10. ÉVFOLYAM VÉGÉRE

**A 10. évfolyam tananyagának tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-
oktatási szakasz végére:**

- képes tudásanyagának megfogalmazására, előadására a magyar- és a világirodalom kiemelkedő alkotóiról, az olvasott, feldolgozott művekről;
- be tudja mutatni a tanult stíluskorszakok, irányzatok sajátosságait;
- képes a feldolgozott epikai, lírai és drámai művek főbb jellemzőinek bemutatására, a művek jelentésének, erkölcsi tartalmának tárgyyszerű, lényegre törő ismertetésére, értelmezésére;
- képes összekapcsolni irodalmi műveket különböző szempontok alapján (motívumok, történelmi, erkölcsi kérdésfelvetések, művek és parafrázisaik);
- képes a tantárgyhoz kapcsolódó fogalmakkal bemutatni a lírai művek hangulati és hangnemi sajátosságait, a művek verstani felépítését;
- képes memoriterek szöveghű tolmácsolására a szövegfonetikai eszközök helyes alkalmazásával, tudatos szövegmondással;
- hosszabb terjedelmű szöveg alapján többszintű vázlatot vagy részletes gondolattérképet készít;
- képes azonosítani a szöveg szerkezeti elemeit, és figyelembe veszi azok funkcióit a szöveg értelmezésekor;
- tudja alkalmazni az irodalmi alkotások műfaji természetének megfelelő szövegfeldolgozási eljárásokat, megközelítési módokat;
- képes órai eszmecserében, vitában, érvelésben az irodalmi művekben megjelenő álláspontok azonosítására, követésére, megvitatására, összehasonlítására, eltérő vélemények megértésére, saját véleménye újrafogalmazására;
- ismeri a tanult tantárgyak, tudományágak szakszókincsét, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja;
- képes eltérő műfajú szóbeli szövegek alkotására: felelet, kiselőadás, hozzászólás, felszólalás, esszé;
- a tanult szövegtípusoknak megfelelő tartalommal és szerkezettel önállóan alkot különféle írásbeli szövegeket;
- a környező világ jelenségeiről, szövegekről, műalkotásokról véleményt alkot, és azt érvekkel támasztja alá;

TÉMAKÖRÖK ÓRASZÁMAI:

Témakör neve	A kerettanterv által javasolt óraszám
A reneszánsz irodalma: színház- és drámatörténet	4
A barokk és a rokokó irodalma	7
A felvilágosodás irodalma: - az európai felvilágosodás - a felvilágosodás korának magyar irodalma	28
A romantika irodalma	9
Életművek a magyar romantika irodalmából I. - Vörösmarty Mihály - Petőfi Sándor - Jókai Mór	26
<i>Szabadon felhasználható órák száma</i>	34
Összes óraszám:	108

Témakör: A reneszánsz irodalma: színház- és drámatörténet	Tervezett óraszám 4 + 6 szabadon felhasználható óra
Az angol reneszánsz színház	
Shakespeare: Rómeó és Júlia vagy Hamlet	
<i>Számonkérés</i>	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A végzettség és az egyéni felelősség dilemmája. Konfliktushelyzetek kezelésének módjai.
- A művekben felvetett erkölcsi problémák mérlegelő megítélése.
- A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése.
- A műismereti tájékozottság, a kulturális emlékezet növelése (Shakespeare-szállóigék felidézése).
- A színházi kultúra alapvető változásai a görög színháztól a shakespeare-i színházig.
- A shakespeare-i dramaturgia és nyelvezet befogadása,
- Reflektálás Shakespeare drámaírói életművének, művészetének mai hatására.

FOGALOM

hármás színpad, a shakespeare-i dramaturgia, drámai műfajok, drámai szerkezet, drámai nyelv, drámai jellem

Témakör: A barokk és a rokokó irodalma	Tervezett óraszám 7
Bevezetés	
Pázmány Péter levelei	
Zrínyi Miklós és a barokk eposz Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)	
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)	
A kuruc-kor lírája	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása
- A társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok megértése, a morális gondolkodásra és ítéletalkotásra való képesség fejlesztése.
- Tájékozottság a stíluskorszakokban, a stílus- és formaérzék fejlesztése: a barokk formajegyeinek, a világkép és műfajok, poétikai/retorikai megoldások összefüggéseinek megismertetése (az irodalmi művekben és más művészeti ágakban).
- A műfaji sajátosságok jelentéshordozó szerepének bemutatása.
- A szövegértés segítése.

FOGALOM

barokk, katolikus megújulás (ellenreformáció), jezsuita, barokk eposz, barokk körmondat, pátosz, röpirat, fiktív levél, kuruc, labanc, bujdosóének, toborzó dal, kesergő, rokokó, emlékirat, intertextualitás, evokáció

Témakör: Az európai felvilágosodás	Tervezett óraszám 9 + 3 szabadon felhasználható óra
Bevezetés	
Az európai felvilágosodás irodalma: Jonathan Swift: Gulliver utazásai (részletek) Voltaire: Candide (részletek)	
A francia klasszicista dráma: Molière: A fősvény vagy Tartuffe	
Johann Wolfgang von Goethe: Faust I. (részletek)	
Lírai alkotások pl. Robert Burns versei	
<i>Számonkérés</i>	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A felvilágosodás mint mozgalom és mint eszmetörténeti irányzat
- A felvilágosodás eszmerendszerében felvetett erkölcsi problémák. A szabadság eszményének különböző megközelítései.
- Az emberi magatartások sokféleségének belátása és felelős megítélése. Kötelesség és szenvedély, egyén és közösség viszonya.
- A klasszicista normatív esztétika sajátosságainak (műfaji hierarchia, szabályok) megértése, a korabeli elvárások és a dramaturgia összefüggésének felismertetése.
- A komikum műfajformáló minőségének és változatainak megértése.
- Műelemző képesség fejlesztése: egy mű részletes elemzése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik értékelése.

FOGALOM

felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, enciklopédia, racionalizmus, empirizmus, utaztató regény, tézisregény, „sziget regény”, satíra, gúny, klasszicista dráma, rezonőr, weimari klasszika

Témakör: A felvilágosodás korának magyar irodalma	Tervezett óraszám 19+10 szabadon felhasználható óra
Bevezetés	
Kazinczy Ferenc: Tövisek és virágok (részletek)	
Csokonai Vitéz Mihály portréja; életművének műfaji, formai és stiláris sokszínűsége: Dorottya vagyis a dámák diadalma a fárságon (részletek) Az estve A boldogság Tartózkodó kérelem A Reményhez Szerlemdal a csikóbőrös kulacshoz A Magánossághoz	
Berzsenyi Dániel portréja; jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében: A magyarokhoz I. Osztályrészem Közelítő tél Levéltöredék barátémhoz	
Kölcsey Ferenc alkotói portréja; közéleti szerep, egyéni és közösségi sors: Himnusz Vanitatum vanitas Zrínyi dala Zrínyi második éneke	

Nemzeti hagyományok (részletek)	
Parainesis (részletek)	
Színház és dráma: Katona József: Bánk bán	
<i>Számonkérés</i>	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az európai és a magyar irodalom összekapcsolódásának felismerése által a nemzeti és az európai identitás erősítése.
- Az anyanyelv és az anyanyelvi kultúra fejlesztésére irányuló törekvések megbecsülése.
- A magyar nyelv ügyében született legfontosabb programok, értekezések gondolatainak; Kazinczy tevékenységének; a magyar felvilágosodás időszakának, irodalmi életének, néhány sajátosságának megismertetése; a nyelvújítási mozgalom jelentőségének tudatosítása.
- Jellemző stílusirányzatok, műfajok, verstípusok és versformák felismertetése Csokonai, Berzsenyi és Kölcsey műveiben.
- Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia) felismertetése.
- A tragédiában megjelenített magánéleti és közéleti konfliktus értékelése.
- Érvelő képesség: álláspontok megismerése, összevetése, értékelése.

FOGALOM

komikus vagy vígeposz, szentimentális levélregény, nyelvújítás, ortológusok, neológusok, stíluszintézis, piktúra, szentencia, anakreoni dalok, népies helyzetdal, negatív festés, herderi jóslat, nemzeti himnusz, értekezés, intellektus, értékszembesítő és időszembesítő verstípus, szimultán/bimetrikus verselés, nemzeti identitás, közösségi értékrend, prófétai szerephelyzet, vateszköltő, vándorszínház, állandó színház, szerepkör, intrikus, naiva, késleltetés, intertextualitás

Témakör: A romantika irodalma	Tervezett óraszám 9+3 szabadon felhasználható óra
Bevezetés	
Az angolszász romantika: pl. Sir Walter Scott: Ivanhoe (részletek) és Edgar Allan Poe: A Morgue utcai kettős gyilkosság	
A francia romantika: Victor Hugo: A párizsi Notre-Dame (részletek)	
A német romantika: Heinrich Heine: Loreley	
Az orosz romantika: Alexandr Szergejevics Puskin: Anyegin (részletek)	
<i>Számonkérés</i>	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Eszmény és valóság viszonyának értelmezése.
- Embertípusok, életvezetési stratégiák, eszmei és erkölcsi törekvések értékelése.
- A romantika korstílus jellegének, jelentőségének, a romantika szemléletének megértetése.
- Felkészítés a stiláris és hangnemi összetettségre, az ironia befogadására.

FOGALOM

korstílus, romantika, verses regény, történelmi regény, bűnügyi történet, felesleges ember, műfajkeveredés, hangnemi kevertség, ironia

Témakör: A magyar romantika irodalma I.	Tervezett óraszám 25+13 szabadon felhasználható óra
Bevezetés	
Életművek a magyar romantika irodalmából I.	
Vörösmarty Mihály életműve. Pályaszakaszok (életérzések, költői magatartás), romantikus világlátás, tematika és képalkotás lírában és drámában. Lírai alkotások: Szózat Gondolatok a könyvtárban A merengőhöz Az emberek Előszó A vén cigány Drámai költemény: Csongor és Tünde	
Petőfi Sándor életműve. Pályaszakaszok (életérzések, költői magatartás) és jellemző alkotások. A népi szemléletmód hatása; romantika és népiesség. Lírai alkotások: A négyökrös szekér A bánat? egy nagy oceán A természet vadvirága Fa leszek, ha... Reszket a bokor, mert... Minek nevezzetek? Egy gondolat bánt engemet A puszta, télen vagy Kis-Kunság A XIX. század költői	

Fekete-piros dal	
Epikus alkotások: A helység kalapácsa (részlet) Az apostol (részlet)	
Jókai Mór életműve. Pályaszakaszok, alkotásainak jellemzői, műfaji változatok az életművében; regényírói művészetének sajátosságai a romantikus prózaepika jegyében.	
Elbeszélések: A tengerszem tündére A huszti beteglátogatók	
Regények: Az arany ember	
<i>Számonkérés</i>	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az alkotók műveiben megjelenített egyéni és nemzeti sorsproblémák megértése és értékelése.
- A reformkor–nemzeti romantika–népiesség fogalmak tartalmának, szerepének és jelentőségének felismertetése.
- Vörösmarty, Petőfi és Jókai-művek befogadásának, értelmezésének elősegítése, jelentőségük megértése.
- Az életművek főbb témái és műfajainak megismerése.
- A lírai beszédmód változatainak értelmezése.
- A 19. század néhány jellemző elbeszélő műfajának és irányzatának áttekintése.
- Felkészítés önálló műértelmezés megírására.

FOGALOM

rapszódia, drámai költemény, népiesség, életkép, zsánerek, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdal, tájlíra, lírai realizmus, látomásköltészet, zsenikultusz, szigetutópia

TEVÉKENYSÉGEK ÉS MUNKAFORMÁK A 10. ÉVFOLYAMON

- A tananyag típusához, illetve a tanított diákközösséghez, iskola programjához és technikai felszereltségéhez igazítva választ a tanár a különböző oktatási stratégiák közül.
- Az oktatási módszerek közül jellemző az előadás, a magyarázat, az elbeszélés és a házi feladatok.
- Számonkérések jellemző módja esszé és tesztek írása, műelemzések előkészítéseként gondolattérképek készítése. Irányított szempontok alapján szövegértési és szövegalkotási gyakorlatok összeállítása.
- A munkaformák közül a frontális osztálymunka használata mellett elsősorban a páros munka, a csoportmunka, az egyénre szabott munkaforma, projektmunka és a differenciált tananyag-feldolgozás alkalmazása.

- A kooperatív tanulási-tanítási technikák alkalmazása mellett az önálló munkavégzés és tanulás kialakítása is fontos feladat.
- A digitális oktatási módszereknek ebben a képzési szakaszban is kiemelt jelentősége van (pl. prezentációk készítése).